

Els crims de Carreu

L'any 1966, l'excèntric i genial escriptor nord-americà Truman Capote va publicar la gran novel·la *A sang freda*, que aquell mateix any va aparèixer traduïda al català per Avel·lí Artís Gener. Capote hi reconstruïa, en un estil a mig camí entre el reportatge i la novel·la, el brutal assassinat dels quatre membres d'una família de Kansas a mans d'un parell de delinqüents.

Quan el pallarès Pep Coll va llegir el llibre de Capote, va ser inevitable que el crim que s'hi narrava li'n recordés del qual havia sentit a parlar força, un crim que, com reconeix ell mateix, «forma part de les pors de la meva infantesa». A Carreu, molt a prop de Pessonada (d'on és originari l'escriptor), a primers de març de 1953 van aparèixer assassinats un matrimoni de masovers i les seves dues filles. Els assassins, una parella de masovers veïns, van actuar amb una crueltat comparable a la dels criminals de Kansas. A mitjans del segle XX, però, no era el mateix que la matança d'una família sencera es produís als Estats Units -on la mort dels Clutter, grangers respectats i pròspers, va tenir una àmplia difusió mediàtica i va representar un veritable cop per al tan cobejat somni americà-, com que fos perpetrada en una vall recòndita del Pallars, on la mort del Bep del Vinyes, de la seva dona i de les seves filles, va tapar-se per evitar mostrar una mala imatge de la plàcida, pacífica i victoriosa Espanya de Franco. La interferència política i la desídia judicial van ser tan grans, que el crim va quedar impune malgrat que tothom en coneixia els autors, amb qui el mateix Pep Coll havia coincidit sovint, de jove.

Finalment, l'any 2010, Coll va decidir tibar el fil d'aquella història sinistra i el resultat ha arribat aquesta tardor a les llibreries. *Dos taüts negres i dos de blancs*, publicada en la mateixa editorial (Proa) i col·lecció («A tot vent») on fa prop de cinquanta anys sortia la traducció del llibre de Capote, és una excel·lent novel·la. Coll no tan sols torna literàriament al Pirineu, sinó que ho fa al Pallars i, més concretament, a la vall d'on és originari, i fa una reconstrucció minuciosa i absorbent d'una esfereïdora història real. Més que no pas de la mort d'uns personatges que sabem sentenciats des del principi, el fil que ens manté enganxats a la lectura és el de la teranyina de circumstàncies que l'autor teixeix al voltant del crim. La recreació de la matança de Carreu, però, va més enllà de la simple crònica negra novel·lada. Vol ser també -i sobretot- una agra metàfora de l'ambient d'enveges, traïcions i venjances que, durant els primers anys de la postguerra, va dominar el país. I és que una vegada més Pep Coll demostra que, segurament, la millor manera de tractar temes universals és a partir de l'experiència més propera i més local.